

BORDER-tutkijakurssien tulokset

Euroopan komissio myönsi syksyllä 1996 varoja nuorille tutkijoille tarkoitetun kolmen kurssin pitämiseen. Hankkeen takana on BORDER-niminen konsortio (Borders as Opportunities for Regional Development in Europe). Se on akateeminen verkosto, johon kuuluu maantieteen ja kaupallisten alojen yliopisto-opettajia ja tutkijoita Joensuusta, Uumajasta ja Pohjois-Irlannin Colerainesta ja Jordanstownista. Suunnitteluryhmään kuuluu opettajia ja tutkijoita myös Bodöstä, Oulusta ja Petroskoista. Kolmen kurssin sarja kuuluu Euroopan komission TNIR Summer Schools -ohjelmaan ja DG X11 -komissio maksaa valtaosan kurssien menoista. Osan kuluista kattavat yliopistot. Kurssilaiset ovat pääosin jatko-opiskelijoita Euroopan unionin alueelta ja assosioituneista maista.

Kurssisarjan tavoitteena on opettaa ja samalla tutkia raja-alueiden ajankohtaisia aluekehityksen kysymyksiä sekä teoriassa että käytännössä ja perehdyttää nuoret tutkijat periferioiden tuotannollisiin mahdollisuuksiin ja taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin oloihin. Teoreettiset lähestymistavat perustuvat maantieteeseen ja aluetutkimuksen traditioihin. Kukin kurssi sisältää luentoja, kenttätöitä, raportoinnin ja seminaarin.

Ensimmäinen BORDER-sarjan kaksiviikkoinen kurssi järjestettiin Mekrijärven tutkimusasemalla helmikuussa 1997 ja toinen Mageen kampuksella Pohjois-Irlannissa heinäkuussa 1997. Ensimmäinen kurssi käsitteli Venäjän Karjalan muutosta ja sisälsi ryhmätöitä Petroskoissa ja Sortavalassa. Toisella kurssilla tutkittiin Pohjois-Irlannin ja osin myös Irlannin kehityskysymyksiä. Derryn kurssilla tarkasteltiin Pohjois-Irlannin kehitystä laajemminkin kuin ahtaasti paikallisena poliittisena konfliktina, josta ei tunnuta päästävän millään eroon (kuva 1).

Kurssit onnistuivat hyvin osin siksi, että niiden opetusmenetelmiä ja ryhmätyön muotoja on käytetty Nordplus-kursseilla Mekrijärvellä jo vuodesta 1993 alkaen (Tykkyläinen 1995/1997). Tämä aikaisempi kokemus olikin suureksi hyödyksi järjestelyissä.

Kahdella ensimmäisellä kurssilla oli yhteensä 114 osanottajaa. ECTS:n mukaisia euro-opintoviikkoja kertyi 372. Mekrijärven kurssilla oli lisäksi seitsemän omarahoitteista osallistujaa, jotka suorittivat myös opintoviikkoja. Kurssilaisista 52 prosenttia oli maantieteilijöitä. Seuraavaksi suurimman ryhmän, vajaan kolmanneksen kurssilaisista, muodostivat talousalan tutkijat. Taulukko 1 kertoo, mistä tutkijat tulivat kursseille.

Kuva 1. UFF on kielletty protestanttinen puolisolitaallinen järjestö, jonka tueksi belfastilaiseen seinään on kirjoitettu: »Niin kauan kuin sata meistä on hengissä, emme koskaan emmekä mitenkään suostu irlantilaisen vallan alle, sillä se ei ole kunniaksi. Me taistelemme yksinomaan vapauden puolesta, missä kukaan ei voi menettää muuta kuin elämänsä.» Yhdeksän kymmenestä pohjoisirlantilaisesta haluaisi kahakoinnin loppuvan. (Kuva kirjoittajan.)

Kurssin tulokset näkyvät aikanaan raja-alueiden talouden ja yhteiskunnan parempana tuntemuksena, ja ne välittyvät myös opinnäytteisiin ja julkaisuihin. Mekrijärven seminaarityöt on toimitettu julkaisuksi (Kortelainen 1997), ja kurssin kokemuksia on julkaistu muuallakin (esim. Tykkyläinen ja Bond 1997; Alink *et alia* 1998; Tykkyläinen ja Jussila 1998).

TMR-kurssin kokemukset

Euroopan komission rahoittamat kurssit perustuvat komission kanssa tehtävään sopimukseen. Komissio ostaa kurssin, ja saatu raha on käytettävä suunnitelman mukaan. Lisäksi käyttöä rajataan säännöksin. Myös kirjanpito on järjestettävä aivan omalla, suomalaisesta aika erikoiselta tuntuvalta tavalla. BORDER-hankkeen taloudenpito onnistui erityisen hyvin ensimmäisenä toimintavuonna, sillä vuoden 1997 menot hyväksyttiin eculleen.

Nykyistä TMR-rahoituskäytäntöä muuttaisin kuitenkin siten, että siirtäisin rahaa liikkuvuusavustuksista opetuksen suunnitteluun ja itse opetukseen. Nykykäytännön mukaan opetus jää suurimmalta osaltaan verkostossa toimivien yliopistojen niukan rahoituksen ja opettajien vapaaehtoisen työn varaan.

	Mekrijärvi	Derry
Belgia	2	-
Britannia	15	6
Tanska	-	1
Hollanti	2	2
Suomi	12	13
Ranska	4	-
Saksa	7	5
Irlanti	6	3
Italia	2	3
Norja	8	5
Portugali	-	1
Espanja	1	2
Ruotsi	6	8
<i>Omarahoitteiset</i>		
Kanada	1	-
Meksiko	2	-
Venäjä	2	-
Yhdysvallat	2	-
Yhteensä	65+7	49

Taulukko 1. Kurseille osallistuneiden kotimaat.

Tämänkokoinen kokonaisuus vaatii toimiakseen monitaitoisen kurssisihteerin, koska tällaisilla kursseilla mikään ei ole rutiinia ja hallinnointi vaatii oman aikansa. TMR-kurssisarjan hallinnointi vaatii enemmän resursseja kuin vastaavankokoisten hankkeiden hallinnointi esimerkiksi Suomen Akatemian kanssa, mutta työmäärä Euroopan unionin suuntaan on hyvin kohtuullinen. Euroopan komissio on toiminut nopeasti ja sujuvasti, ja vastaukset kyselyihin on saatu hyvin lyhyessä ajassa. Projektin tuloksellisuutta ja reagointinopeutta on edistänyt se, että Joensuun yliopistossa ei ole suurta byrokratiaa EU-asioiden hoitamiseksi.

Eurooppalainen yhteistyö toimi kiitettävästi molemmilla kursseilla. Euroopan komission kurssit ovatkin mielestäni oivallinen idea välittää osaamista ja kokemuksia eri maiden jatko-opiskelijoiden ja varttuneempien tutkijoiden kesken. Ne luovat myös eurooppalaisia osaamisen verkostoja ja usein myös perustan myöhemmälle yhteistyölle. Seuraava BORDER-sarjan kurssi järjestetään Haaparannassa 10.-22. elokuuta 1998 otsikolla »Regional Development in Emerging and Disappearing Border Regions». Kurssin www-sivuille voi surffata vaikkapa Suomen Maantieteellisen Seuran www-sivun kautta.

KIRJALLISUUS

Alink, Martine, Astrid Fleischer, José Miranda Bonilla, Peter Jurezek, Sharon Patton, Markus Perkmann, Ritva Sauvola & Nicholas Vertongen (1998; painossa). EU regional policy options in border areas in the Finnish-Russian context. *EUREG - European Journal of Regional Development*.

Kortelainen, Jarmo (1997; toim.). Crossing the Russian border. Regional development and cross-border cooperation in Karelia. *TMR Course Report, Publication 3*. 179 s. Department of Geography, University of Joensuu.

Tykkyläinen, Markku (1995/1997; toim.): Russian Karelia - an opportunity for the West. *University of Joensuu, Human Geography and Planning* 29. 1. lisäpainos. 114 s.

Tykkyläinen, Markku & Derek Bond (1997): Borders as opportunities in the regional development of Europe. Proceedings of the 37th European Congress of the Regional Science Association, Rome, Italy. CDROM.

Tykkyläinen, Markku & Heikki Jussila (1998; painossa). Potentials for innovative restructuring of industry in Northwestern Russia. *Fennia* 176: 1, 223-245.

MARKKU TYKKYLÄINEN vanhempi tutkija, Suomen Akatemia Maantieteen laitos, Joensuun yliopisto